

Abordarea discursului de instigare la ură în dreptul UE

Katrin Wladasch

SEMINAR ONLINE PENTRU MEMBRII SISTEMULUI JUDICIAR
4-5 octombrie 2021

Aceste sesiuni de instruire sunt finanțate în cadrul Programului pentru Drepturi, Egalitate și Cetățenie pe perioada 2014-2020 al Comisiei Europene

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

1

Abordarea discursului de instigare la ură în dreptul UE

- Definiția discursului de instigare la ură
 - Cadrul legislativ
 - Accesul la justiție
 - Discursul de instigare la ură în mediul online
 - Libertatea de exprimare versus discursul de instigare la ură
-

2

Definiția discursului de instigare la ură

- Nu există o definiție juridică standardizată
 - Legislația UE abordează cazurile de **hărțuire discriminatorie**
 - jurisprudența CJUE
 - organismele responsabile de problema egalității
 - **Discursul de instigare la ură aparține mai degrabă sferei dreptului penal**
 - cadrul legislativ derivă din obligațiile impuse prin ICERD (n.tr.: Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială)
 - se focalizează asupra rasismului și intoleranței derivate din acesta;
 - necesită de regulă angajament din partea domeniului public;
 - verifică proporționalitatea în raport cu libertatea de exprimare.
-

3

Decizia-cadru privind combaterea rasismului și a xenofobiei

Le impune statelor membre UE să:

- **sanționeze incitarea publică la violență sau ură** pe criterii de rasă, culoare, religie, origine descendentă sau origine națională ori etnică;
 - cu privire la alte infracțiuni în afara celor prevăzute de Decizia-cadru, statele UE trebuie să se asigure de faptul că **motivația rasistă și xenofobă:**
 - este considerată ca fiind o **circumstanță agravantă**; sau
 - poate fi **avută în vedere la stabilirea sancțiunilor**.
-

4

Definiția discursului de instigare la ură

Discursul de instigare la ură va fi înțeles ca incluzând toate formele de exprimare care:

- răspândesc, incită la, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură bazate pe intoleranță, care includ intoleranța exprimată prin:
- naționalism și etnocentrism agresiv, discriminare și ostilitate față de
- minorități, migranți și persoane care provin din rândul imigranților.

Recomandarea 97(20) privind 'discursul de instigare la ură'
a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei

5

Recomandarea ECRI nr. 15 privind politica generală (GPR) referitoare la combaterea discursului de instigare la ură

- **susținerea, promovarea sau incitarea**, sub orice formă, la denigrarea, ura față de o persoană sau calomnierea acesteia sau a unui grup de persoane, precum și
- orice formă de **hărțuire, insultă, stereotipie negativă, stigmatizare sau amenințare** cu privire la/la adresa unei astfel de persoane sau grup de persoane; și
- **justificarea** tuturor tipurilor de exprimare menționate mai sus

pe baza "rasei", culorii, originii naționale sau etnice, a vârstei, dizabilității, limbii, religiei sau convingerilor, sexului, identității de gen, orientării sexuale și a **altor caracteristici sau condiții personale** {percepute}.

6

Cadrul legislativ

Legislația națională – legislația penală

- incitarea la ură
- considerarea motivării pe bază de rasism, xenofobie sau intoleranță derivând din acestea ca circumstanță agravantă

pe baza standardelor internaționale, a celor ale Consiliului Europei și ale UE

7

Cadrul legislativ

Legislația națională – legislația privind egalitatea

- Hărțuirea
 - conduită nedorită pe baza oricăruia dintre temeiurile protejate de legislația privind egalitatea de tratament:
 - care are ca scop sau efect încălcarea demnității unei persoane; și
 - crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator.

Legislația UE în domeniul anti-discriminării

8

Accesul la justiție

Protecția asigurată de legislația penală în raport cu protecția asigurată prin **legislația națională privind egalitatea de tratament**

- >Garanții procedurale și cadru instituțional specific

- **răsturnarea sarcinii probei:** în cauzele în care reclamantii sunt capabili să stabilească faptele din care se poate prezuma existența unei discriminări directe sau indirecte, pârâtul este cel cărui îi va reveni sarcina de a dovedi inexistența vreunei încălcări a principiului privind egalitatea de tratament.
 - **competența** de soluționare a propriilor cauze a **organismelor responsabile de problemele privind egalitatea;**
 - **un spectru mai amplu de măsuri reparatorii** care este prevăzut de legislația privind egalitatea de tratament comparativ cu cel prevăzut de legislația penală.
-

9

Jurisprudența CJUE

Lipsa de voință demonstrată în mod public:

- de a angaja instalatori marocani (CJUE, Feryn, C-54/07);
- de a angaja vreodată un jucător homosexual (CJUE, C-81/12, Asociația Accept);
- de a angaja vreodată o persoană homosexuală pentru a lucra în firma sa sau lipsa de voință de a utiliza serviciile unor astfel de persoane (CJUE, C-507/17, NH v. Associazione Avvocatura per I Diritti LGBTI),

este calificată drept discriminare directă în absența unor îndrumări clare referitoare la hărțuire.

10

Jurisprudența CEDO

- Există o jurisprudență bogată a Curții Europene pentru Drepturile Omului (CEDO) pe baza căreia se poate face delimitarea dintre **libertatea de exprimare și discursul de instigare la ură**,
- cu privire la aspectele care trebuie acceptate ca *necesitatea existenței aceluși pluralism, și a acelei toleranțe și mentalități deschidere fără de care nu există o ‘societate democratică,’* chiar dacă aceasta include informații sau idei care *insultă, șochează sau tulbură*, și la aspectele care ar trebui considerate drept
- **un abuz de drepturi** (articolul 17 din CEDO) sau care impun
- restricții de protecție (articolul 10 paragraful 2 din CEDO).

CEDO/ 5493/72 (07.12.1976),

Handyside contra Regatului Unit, paragraful 49

11

Jurisprudența CEDO

Vejdeland contra Suediei (2012)

- Distribuirea de pliante cu conținut homofob în cadrul unei școli din Suedia. Pliantele subliniau faptul că “efectul distrugător din perspectiva moralității [al homosexualității] asupra substanței societății” constituia o legătură de cauzalitate dintre “stilul... promiscuu de viață al homosexualilor” și răspândirea HIV și sugera faptul că “lobby-ul făcut în favoarea homosexualilor” încerca să “minimalizeze fenomenul pedofiliei.”
 - Pârâții au fost condamnați pentru incitare împotriva unui grup național sau etnic.
 - Aceștia au susținut încălcarea propriei libertăți de exprimare în conformitate cu articolul 10 din Convenție.
-

12

Jurisprudența CEDO

Vejdeland contra Suediei (2012)

Decizia CEDO:

- Inexistența unei încălcări a articolului 10 din CEDO.
 - Declarațiile erau “grave și vătămătoare”, chiar dacă acestea nu constituiau un apel direct la acte de ură.
 - Discriminarea bazată pe orientare sexuală este la fel de gravă ca discriminarea pe criterii de rasă, origine sau culoare.
 - Ingerința asupra libertății de exprimare este necesară într-o societate democratică pentru protejarea drepturilor celorlalte persoane.
-

13

Jurisprudența CEDO

Molnar contra României (2012)

- Reclamantul era membru al unui grup extremist de dreapta cunoscut autorităților din România. Afișe cu conținut rasist și homofob (inclusiv cu mesaje precum “Stopați transformarea României într-o țară de țigani!” și “România are nevoie de copii, nu de homosexuali!”) au fost găsite la domiciliul său de către organele de poliție.
 - Reclamantul a fost găsit vinovat de “propagandă naționalist-șovină” și a fost condamnat la șase luni închisoare, pe care nu l-a executat, deoarece a beneficiat de o amnistiere.
 - Plângerea sa se referă la o încălcare a dreptului său la libertatea de exprimare în conformitate cu articolul 10 din Convenție.
-

14

Jurisprudența CEDO

Molnar contra României (2012)

Decizia CEDO:

- afișele puteau genera tensiuni în rândul populației;
 - mesajele erau susceptibile de a aduce un prejudiciu grav ordinii publice și încălcau valorile fundamentale care stau la baza Convenției și a unei societăți democratice;
 - acțiunile sale erau incompatibile cu democrația și cu drepturile omului și, prin urmare, depășeau sfera de aplicare a articolului 10 din Convenție;
 - respingerea plângerii prin aplicarea articolului 17 din Convenție;
 - prin aplicarea articolului 17, Curtea nu a fost obligată să analizeze proporționalitatea ingerinței în raport cu dreptul petentului la liberă exprimare.
-

15

Jurisprudența CEDO

Günduz contra Turciei (2003)

- În calitate de membru al sectei islamice, acesta a participat la o dezbatere în cadrul unei emisiuni de televiziune,
- în care a făcut declarații extrem de critice la adresa democrației;
- a caracterizat instituțiile seculare contemporane ca fiind “profane” și a invocat în mod deschis legea sharia.
- A fost condamnat pentru incitare la ură religioasă.

Decizia CEDO:

- discuție publică prin care s-a urmărit prezentarea unor puncte de vedere neortodoxe;
 - subiectul discuției făcuse obiectul unor dezbateri ample în mass-media din Turcia și privea o problemă de interes general;
 - *simplul fapt că susținea legea sharia, fără instigare la violență pentru instituirea acesteia, nu poate fi considerat drept un ‘discurs de instigare la ură’;*
 - încălcarea articolului 10 din CEDO.
-

16

Jurisprudența CEDO

Delfi contra Estoniei (2015)

- Un portal internet operat în scopuri comerciale publica în medie un număr de 300 articole pe zi;
 - Avea un număr de 10.000 de comentarii ale cititorilor pe zi, unele dintre acestea fiind ofensatoare, amenințătoare sau defăimătoare;
 - Dispunea de un filtru automat, plus de o posibilitate oferită cititorilor de a raporta comentariile inadecvate și ștergerea ulterioară a acestora;
 - Compania a fost ținută răspunzătoare de instanțele estoniene pentru faptul că nu a șters comentariile defăimătoare.
 - Plângerea face trimitere la articolul 10.
-

17

Jurisprudența CEDO

Delfi contra Estoniei (2015)

Decizia CEDO:

- confirmarea răspunderii portalului internet pentru comentariile ofensatoare ale cititorilor;
 - verificarea proporționalității în raport cu libertatea de exprimare și dreptul la viață privată;
 - inexistența unei încălcări a articolului 10.
-

18

Jurisprudența CEDO

MTE și Index contra Ungariei (2016)

- Un website care distribuia și crea conținut, pe care utilizatorii puteau lăsa comentarii;
 - Comentarii îndreptate împotriva companiei care a fost menționată în cuprinsul conținutului (articol de opinie).
 - Curtea: comentarii ofensatoare și insultătoare și răspunderea portalului.
 - Plângerea invocă articolul 10.
-

19

Jurisprudența CEDO

MTE și Index contra Ungariei (2016)

Decizia CEDO:

- încălcarea articolului 10 din CEDO (prin contrast cu Delfi)
- portalurile de știri de pe internet nu au calitatea de editor însă se așteaptă din partea acestora să își asume obligații și responsabilități pentru comentariile și conținutul publicat de terțe persoane pe platformele acestora.
- ÎNSĂ: autoritățile maghiare nu au stabilit un echilibru adecvat al drepturilor, respectiv între dreptul la libertatea de exprimare și dreptul la viață privată;

ȘI: în acest caz, comentariile nu au ajuns la nivelul unui discurs de instigare la ură, însă au fost 'doar' ofensatoare și vulgare, iar discursul vulgar și ofensator constituie un atribut comun al comentariilor din mediul online și, ca atare, reduce impactul acestora.

20

C-18/18 a CJUE, Glawischnig contra Facebook

- Un utilizator Facebook care a distribuit un articol publicat de o revistă de știri online;
- care conținea o fotografie a dnei. Glawischnig;
- plus comentarii considerate ca reprezentând insultă și defăimare;
- accesibil fiecărui utilizator Facebook.

Decizia CJUE

- Directiva privind comerțul electronic nu împiedică instanța unui stat membru să dispună unui furnizor de servicii de găzduire:
 - să elimine informațiile stocate de acesta al căror conținut este **identic** cu conținutul informațiilor care au fost declarate anterior a fi nelegale,
 - . . . al căror conținut este **echivalent**,
 - **la nivel mondial**
-

21

Codul de conduită referitor la contracararea discursului de instigare la ură din mediul online

Declarația pe proprie răspundere a companiilor de tehnologie a informației cu privire la responsabilitatea colectivă

- Stabilirea unor procese clare și eficiente pentru analiza notificărilor referitoare la discursuri de instigare la ură publicate în cadrul serviciilor oferite de acestea;
 - Analiza notificărilor privind eliminarea acestora;
 - Eliminarea conținutului sau dezactivarea accesului la acesta;
 - Sensibilizarea publicului cu privire la tipul de conținut care nu este permis;
 - Cooperarea cu autoritățile statelor membre;
 - Parteneriate cu ONG-uri;
 - Instruirea personalului;
 - Elaborarea unor mesaje de contracarare.
-

22

Noi reglementări legislative

- **Legea privind implementarea rețelelor – Germania**
 - **Legea privind platformele de comunicare – Austria**
 - **Legea privind serviciile digitale – UE/propunere**
-

23

Vă mulțumesc!

Persoană de contact:

Karin Wladasch

katrin.wladasch@univie.ac.at

24